

پرنسپه - ۱ مارت ۱۹۲۸

اداره خانه :

باب عالی جاده سنده اقدام
پردی باننده کی بناده
خصوصی دائره

صاحب و مدیری

محمد مسیح

جلد : ۹

پرنسپه سنه - نومرو ۱۰۵۵

آبونه شرطلری : سنه لکی ۲۵۰

آلتی آیلانی ۱۲۵ ، فوق العاده

نسخه لر ایچون ۳۰۰ و ۵۰۰

عروشدر

مجموعه من هیئت نتیجه طبیعی تنسیب

ایدلمه بن اثر لکری ویریلمز

مجله علمی

هر آیلک پرنسپه وارده پرنسپه کونلری جیفارده ، علمی ، ادبی ، اقتصادی ، صرئی مجموعده

مابعد الطبيع

الله فکرې زده ؟

[تقديم]

۱۳

پوتون يو متفكر لرك الله حقده بعضاً ملحدجه، كافره وبعضاً دهر مشدومون كې سرد ايديكلري مطالعه لري وركدن سوكر احققة "الله ندر ؟" بوخوصده لك في طرف، لك آجق اعتقادو قاعتك ندرن عبارت اولدوغى صورق قارئك حقيدر . اعتقاد ديورم ، چونكه فكر ديسيدم ، ورمك ايسته ديكلز صوك حكمدد برفكر لك احتوا ايجمى لازم كن صلابى بولق امكانسز اولاجقدى . بوراه قادار تدقيق ايديكلز طلار ، زه جناب حق خصوصده برفكر دكل ايجاق برفاعت ويا مان تلقينه چاليشش اولدولور . زده اوچر ياندن خارجيه ايلم . زرا ، الله فكردن زياده حسه خطاب ايدين برفهومدر . الوهيت مواحهه سنده انسان قاب ايديكي برآقداش اراق ايجين يوكل داغلك تپه سته چيقاق ديناك ددت بوجاغته داغلان بوللري ترصد ايدين بروجلى كي در . ز بعضاً بوللرك خالقى ، كنديسنه ييشيله جكر قادار باقين ببولده وضوح و شمع سيله كوزورز . وبعضاً واديرلر اورتن سيسلر آراسنده كيتدجه اچلان وقار ازان شاهتمزده كنديمز ده قاب ايدهرز . الله روحك بك اذلى برفق و فكرمك لك آتشين براحتياجى در . برفولك احتياجته تقابل ايدين نامتايى ، مقدس والهى اولاييلر ؟ و برشى نامتايى اولورسمى مقدس ، بويوك والا اولور ؟ بويله دوشونمك ايسته ميبورم . و صفرلر اراديم شى مطلقا كنديسنه برقيمت عطف ايتك ايسته ديكلز شى در . قيمت مفهومه داخل اولان ايسه نه الله و نه دد بشر لك فوقده بر علوت در . نامتايى صفى بيله ذهنده حدودى معين بر كنيتشك ، بروجولك فقط اوجى بوجاغى بولونمايان بر كنيتشك ، بروجولك صورتده نيجلى ايدر . نامتايى ، ايجنده . نامزك كندينى قاب ايديكي برقيمتدر .

بومديحيه او قودندن مسوكر اوليله ظن اولونور كه ، اوقى وجوده كنير ركن نديك الهامى جوشدوران منحصرأ راسخك غزلدر . ايسته بوكا بنشاء داهاللك سطرلر يزدده نيله علاقه دار اولانلرك مطلقا راسخده يالانجى قالمادقلى بويله مشك . اليوم واراد . ووادد جهورتى تمثيل ايدين بيجى كال بك ، دركاه مجموع سنده [۱ مابى ۳۳۷ ، صباى ۲] ديسوركه : " نديم ديواننده بر قصيده واردر . مژگان اوسته ، هجران اوسته ، عمان اوسته قافيلر و در فيليه عادن اقرار . نديم قافيه يي تيك ايديجه بقدد برفولق ايديكلز سوكر ا برديره جوشاره قصيده ايجنده غزاسر الشير و بوكا زكاهه دوشر :

راستك بو مغلن تضيي ادب ساق كال نقل صوبدي چكديكم ضباي عرفان اوسته وراسخ بيشيله غزلى اچار . آه او نه پتدر ياربى ! چيك كوزلك اوزون كبرييكلى بر برينه گرفت اولدرق سوزولديكى بر اسكى تورك مجلنده اسكى تورك غزل سراسى نصل باغرندن وورولور و نصل حظك بوتون نكه سيله يالواور :

سوزمه چشك كلون مژگان مژگان اوسته اورمه زخم سينه بىكان بىكان اوسته وراسخ غزلك مقطعه كنجه نه نوع بر انسان اولديغى سويلر :

هم فى ايجز هم كوزل سوزم ديشر حقه البشرا راسخ بهتان بهتان اوسته وراسخ اسملر مصنف تورك شاعر . لرندن برى دكلد : ..... آدى اونو . تومش ، حباتى بللى دكل ، مزادى كيم بيلر نروده ؟ فقط راسخ بر غزليله ياشيور ، ديك كه حياتك بوتون نصي بوغزلده طولانمش . ايى بوز سته سوكر خاطر لور ، او قور و او قور كن نشه ليورز . از بوكا ديرلر .

بيجى كال بكك شوقولى قيمتلى مطلقا لمبى ، راسخك ناصل بر شاعر اولديقه تاريخك مالكانه سنده نامه نه صورته مقام ايديديكده دائر واضح برفكر ورمشدر ، ظن ايدهرز . اونك ايجين بز بو مطالعه ستنى ركه علاقه سنى دنى زانديلى ايديورز .

محمد خال

الله ايسه كنديسنده نامزك قاب اولدوغى دكل ، بالعكس كنديسنده شعورمى قاب ايديكلز و كنديزه صيفيد برفيمز و بر احتياج حالتده جوق دفعه موجوديتى حس ايديكلز متعال بر تصوردر . وادى در ؟ بوفى بيلمك ايسته ميبوردر . زرا ، وار ديدكم دقيقده او كاعطف ايديلى لازم كن براطق علوى صفترى آرامايه مجبورم ؛ زرا وار اولان شى ، مطلقا مين ، محدود و حاسه لرك كيسيله ازعاك قاوراييسه جى بروجوددر . وراق ، براطق ممكن و صفرله محصور و ميسيدر . ثانياً اكر وارسه اوتم كنديسنى بيلم احتياجندن ارسته اولدوغى كى بويله برفمصدا ايجين ده عالمه وجود ورمش دكلدر . يوقيدر ؟ بيلمه بورم ، بللكده يوقدر . فقط بوقلغه زمان زما ، اينانسم بيله اوليله آنلرمز اولوبوركه ، كنديسيله كزلى كزلى قونوشمق ، دردشك احتياجى دويوروز . زده كنديسنى آرانان عاملر ايسه تماماً خارجزده در . شوالده كنديسنى بزى ايجاد ايديوروز ؟ بو مختل اولقله برابر اكر اوقى بز ايجاد ايديورساق ، اوندن باشقا بر شى ايجاد ايده بيلركه ، كنديسنى آرانان خارجى عاملده الفا ايد بيلر . واقما برلم ويا مسرت ، كنديلرلى توليد ايدين عاملت بام نامقا بر شى در . فقط برلم ويا مسرتك الغامى ايجين كندينى توليد ايدين عاملى اورندان قالد برفق لازمدر . الله حقيقتى ايسه روحى تظميندن زياده مضطرب ايدين باش و دودورن بر حاساتلى كي در نصي ، هيچ بر زمان بو ايدى اضطرابى ، قدسيتى وار ديه يالانجى بر تسلى و اميد ايله تعديد ايتك ايسته م .

شوالده زه لك محرم و لك صمبى آنلرمزده مخاطب اولان ، زده لك يوكل و علوى و جدلر استغراق كنير بر مخاطب وارسه بو خالك و بشريتك فوقده بروجوديت دكل بالذات كنديمز . بويله اولمش اولماسيدى الله بزم ايجين بر عظمت ، بر رهب ، سكون و تسلى قدرى دكل كنديسيله حسب حال ايديكلز و حقى جوق دفعه كنديسنى معاتب طولنديمىز بر كريا اولماز دى . لك علوى آنلرده ، لك جوق كنديسنه بر شى احتياجى دويديمىز زمانلرده

بويوكلكنى، وسمت وعلويى تجيل وداثا
 كندىنى نخطه وداثا كندىنى عبدالله تكدير
 ايدىدز. اوكلكه آرامزده برفاه وفضل فرقى وارمش
 كى، آرامزده يكدىكرى عىزى خطالى بولدىقچه
 تقدرباىك ايچين بركزى، ماقوله عقداولومش
 كى اوني تنقيد ايدىدز و كندىنى داهامعقول
 حركت كنده سوق ايتك ايسه بىر آمرطورى
 طاقينىز. دوشونجه مذك، بويه عصيانكار
 بر ادا ايله تكدير، بويىخ و تنقيد ايتك
 كستاخلقده بولوندىنى شى الله اولايلىرى؟
 حالوكه اساساً كندىنى بوسورتله عتاب
 وخطاب ايدىدز يكدىكمز تقدريده برفذات اجل
 واعلا واراوايلىر. عكسى حالده كندىنى
 شعورمذك محفظه سته ادخال ايدىدز بيله جك
 باشقا هيچ بروسيله موجود دكيدر. شو
 حالده بعضى بعضى ياد ايتدىكمز بوالله ندر؟
 اعتبارلك، عصرلر دىرى طويانا كان
 تلقينلك واريتك بزه بوكلكدىكى بروهيت
 يوكيدرك بوالذات، ذات الهيه، به عائد
 اولمقدن زياده بزم و هممه طاداولان آلاهدر.
 زيرا بوزم كر ها ياد ايتدىكمز متعال موجود
 انجاق متعظم، متكبر، جبار، قهار بروجوددر
 و بزايسه اللهى الكيوكسك بر اخلاقى حسن ايله
 مشبوع، كال وعلويت صرتلر ينك مافوق،
 و ماوراسنده طائيف ايسه زى. بونى خلقته
 و كندىزده كورمه سكه، اكر وارسه،
 اللهى نخطه ايدىدز بوقبعا، مجهول دكلى،
 معين قوتلك كور بر تصادفيله وقرعه كان
 بوحادثلر عالمى، انجاق بويه بركاله مظهر
 اولايلىر ديه كندىمىزى تسلى ايدىدز.
 اسكى حكيم بوسرى يك انا قاورا.
 دقلرى ايچيندرك: عمويتله اللهى [خير، جمال،
 عشق احسان و اخلاقيته] مدافه ايتدىدز.
 مع مافيه بزنده خطا وديكرنده تسلى بولمق عىنى
 شيدىر. برفذك العلوى تسلى ايسه بويه
 مقدس بر قدرتك بولقنه وابسته در. زيرا،
 اووقت فكر دور سورد، مجهوللر قارشى سرد
 ايتدىكمز يتمز يچينلر، نه درلر، ناصلدلر؟
 ونه اولاجقار؟ بيشور، و ماوراده برونى
 اولانجه، موجوداتك ابدى ايچنده كى بودائى
 دورده افول ايدوب كيدىمىزى آكلا بوزى.
 وشبه بوقك بومحضى عدم، بوبوقلى، مسرت
 و سعادتك يكانه منبى دره هر آنى برفديقمه

اولان حيات، موجود بندن نه قادر مجنون
 اولونور سه اولونور سون اضطرابى اولارق باشا.
 ديكلكمك باشايان موجود الكيوكسك حق در.
 شو حالده بزه اضطراب ورنه معنوى
 بر موجوديت، آله اولارق موجود اول.
 بيليرى؟ خاير، اضطراب ورن آلهى
 طامچا بوزى. زيرا اضطراب حياتك بوسيزنده
 انسايتدن آريلايان بر بولداشه بكمز بور.
 بناءً عليه آجيلر ملى طالعزده حمل ايتدىكمز
 زمان، بى بوطالعه دارانا برفوت واردر
 ظن ايدىيورز. ايشته اصل بوظنمذك دوعو.
 ردينى الله بى كندىسيله مشغول ايدىيور.
 حياتمزه تاثير، استقبالمزه مداخله ايله بور. ديك
 بىر ايكي تورلو الله طانيوز:
 بريسى امارينك كندىنى آراندىنى معبود؛
 ديكرى، هيچ بر شيله علاقه سى اولمايان
 وياخود علاقه سى اولسا بيله بزم مداخله
 وحقى دوشونجه بيله حقمن اولمايان معبود.
 ايشته بىميرلك لاهوتى تجليسه مظهر
 اولدقلرى الله برنجى الاهدر. اونلر مفكوره.
 لريله قارشى قارشى به كلكلرى زمان اضطرابك
 معبودى، مجرم معبودى تماش ايتشاردر.
 اونلر كوزلر بى بعضاً عجز ايله، بعضاً قورقو
 ودهشته قامايدىر ان، معظم مفكوره لر ينك
 شعشمه سىدى. اونلر ايلك معروض قالدقلرى
 مافقه اوكا مراحمت ايتشارو كندى بورى.
 كلكرى اچلمك ايچين انجاق سبجانى
 بر مخاطبه احتياج عرض ايتشاردر. بوتون
 سربلك ساكن وقارنده بومعبودانه اذا
 واصل اولامقدن متحصل شيطانى رادا
 واردر. ايشته خلقتك العلوى مختصرلى
 بونلر در. و بزم بوالانجى فاحتلى و كندىنى
 تكدير ايدىدز يكدىكمز اللهى الهام و تلقين ايدن
 كندىلر ايدىدز.
 اكر حظ و مسرت حضورنده بوالهيت
 فكرى ازميه سىدى، لك مسعودا نلرمزه
 اللهى ياد انجابه بروسيله اولسون بولور دق.
 كدر و الملمزم دنيا به كلىشيمذك ندامت و يأسى
 طاشيلر. بوندامت، خاطر لاندنى معبود
 ايسه كفايسز بر ياتهر ماثبه سنده درك
 زهره لى روحى شفايلا ايدىدز جك یرده
 بوسيتون تحريپ ايدىدز، آجيلر مذك تاديسنه
 سبب اولور. بونك ايچيندركه الله يورقون

روحك كندىسيله حسسحال و كندىنى
 زمان زمان امتحان ايتدىكى ياراتلمش بر
 علويت در. ايشته قورقونك الهام ايتدىكى
 معبود بودى. حالوكه كندىسنه بر اسم
 ورمكدن بيله احتراز ايتدىكمز حقيقى معبود
 ايسه مخلوق دكيدر وشمىدى به قادر انسانيت
 اوني يادىدز بيله لزوم كورمه مشدر. زيرا اوه
 ياد اولومقدن بيله مفره بر كېر ايدىدز. حقيقى
 اللهمز اولان بواسمىز خلاقه حاقيت صفتى
 بيله فضله بولورز. ديك اضطرابك اللهى
 دكلى، حقيقى جناب حق اكر موجود ايسه،
 نه ياراتمش ونه ده ياراتلمش در. اوهرشيدن
 آزاد در. خاقيت صفتى الهى ندين بيزع
 ايدىيورز. زيرا جناب حق خالق اولور
 اولماز انسانلر ديكله دوشه جك، كندىسنه
 كفر، عصيان و تنقيد فېرطانلر ايله هجوم
 ايدىدز جكدر. حالوكه اولجوده سويله ديك
 كى بوجوم ايتدىكمز معبود ايسه بزم اترمزد در،
 اوني بى ياراتىز. كندىسنه عطف ايدىدز.
 بيله جكمز بيك تورلو و صفر ايله اوني علوى
 اولمقدن زياده كولونج و زوالى بر حاله افراغ
 ايدىدز. بى خيله مذك معبودى يلاىز،
 حقيقى الله ايسه، برفومك طمن و تنقيدنه
 اوغرامقدن وحقى كندىسى ايچين خاطره
 كله بيله جك اولان هرشيدن برى و مزمدر.
 يالكز حقدنه سويله نيلن شيلردن [تعالى شانه
 عمايقولون] دكلى، حتى تصور و تخيل
 و تعقل ايدىدز بيله جكمز شيلردن ده مبرادر.
 اويله ايسه اوه، بر محضى وحدت درك كندىسى
 دوشوندىكمز آندىدز بويت صفتى خلدار
 اولور. چونكه بشرى خيال و افاده به صغان
 مطلقا ناقص و محدوددر. شو حالده بوعالم
 نردن كلى؟ اووقت، اكر اويايدىسه كندىسى
 نرده در. كندىسى نردن كلى، ديه
 صورمق حقمن در. بزم سؤلرزه معروض
 قالمق ديك انكار اولومق تهلكه نه معروض
 بولومق ديكدر. حقيقى الله ايسه انكار
 و تصديق نرده در. زيرا بشرى بر سؤلر
 معروض قالان در حال مخلوق اولور. بو
 سببندركه الله قورقولىدى و ماورانك مجهوليتى
 ايچين سويلن، حرمت ايدىدن برفقدست
 دكلىدر. الهى محبت، حسى بر محبتدر.
 نه مكنونك انتظام و آهنگى، نه بىزلى

خلق ایتش اولماستك شكرانی ایچین کندیسینی
سومیز. بوعبارله بز اردن مؤثره قیمت
ویرمیکمز کی - زیرا اثر ذاتسرا لایلا کاش
وقصائد - اژده مؤثر کوسترکه مده لثوم
کورمهیز. - زیرا اورداده برادرککل بر
واقع وارد - آجیدیمز زمان اوکزه
کلن سو فراتک کیملر طرفدن حاضر لاندیقی،
نمکری کیملرک پیشردیکی ناصل سوروب
سؤال ایتدن برسه ک اوله جه الکز اوکزه کی
موجودله فکر مزک اجلفی، روحوزک
سوسلغی تسکین ایدر و یدیکمز او زومک
باغی سورمایه لثوم کورمهیز. زیرا وار
اولمايله کورومین ايله اثر دینلن بشری
برطاق حساب و مقیاسوله اولجوب، اولجوب
مزک خارجنده عدايتدیکمز برنامشاهيت ايله
مشغول اولق فائده سزدر.

بز کندی اثرلر مزک خلایق زه ايله
ایسه بژده بر خلایق مز اولمالی در، دینه
دوشونوبور. کولک ایسترکه بوبوله اولسون
وجوده کتیردیکمز اژده امضامز قویماق دره
او بزم در. خلق آراستدکی گفتکواوی
اوی بزدن نزاع ایدر. زیرا اونی زیلیور
واناصل وجوده کتیردیکمز تحقده صحیح
وسالم واک شعورلی معلومه مالکز. بوی
بز ییلدیکمز حالده اثرله قارشیشانلر بزی
بیلمه بولر، و بیسک تورلوفر فکر درمیان
ایدیورلر؛ ایشه خلقت اولسا اولسا بوبله
برآزدر. اوزرنده مؤثرینک دامغای یوق.
بونک ایچیندرکه عالمده بز ربوبیت علامتی
ارادر. بوانتظام و آهنکی بوعقلله حیرت وور
کینیشلی کوروبده حالالو هیتک برانارثی
آرامق غریب کورونوبور. فقط بعضا اجمزده
اوبله برکینشله مقدرتی بولورکه، اوضک
بوکسک بر نقطه سندن طله باقدیمز وقت
بوتون خلقت امرزله حرکت ایدیور
و طلک دیرکیمری المزده امیش کی ظن
ایدیور. کندی روح واراده مزده ویدیمز
بوکینشله سیغما یاجق اولان کورونور کورونمز
هیچ بر موجود بوقدر. زمان، مکان،
الویت، هپسی، هپسی... کندی روح
واراده مزده ویدیمز بوکینشله بواقتراری
مخله مزک داهایو کسک علوی، مباغله فی دوشو.
نولش بر مخلوقه عطف ایتکدن قورقاروز.

شومطالع له الله [لادری] در دیمک
ایسته میوز. احتمال الوهیتک سزینه آگاه
اولان قطب الاقطاب، مرشدلر و مریدلر
«عارف بالله» اولانلر واردر. فقط بزیدی، سکر
طریقته مریدی اولدق «مصفوفین کرام»
چمک ایستدیکمی علوی منزله لرومر حله دره
کوتلر جه حیرت واستغراق ايله قالدق واک
وجدلی زمانلرده حس ایتدیکمز شی، هر
شخصه مزک روحوزک عطفی اولدی. هر
شیده هر یزده کندیمز ی بلق بویلاقیز
انفکاسلر ایچنده قایب اولان ینلکمز صانکه
ماورائی بر شعوره انقلاب ایتدی اووقت
بوتون خلقتی الله کوردمله حق وردک،
و حرمت ایتدک. زیرا، اولنرک تعلیم ایتدکری
شی، تذلیل ایتدکری نفسلیدی. فک
الهی نعمتلردن موهجور تی و ماسودن علا
قه منی قطع ایتدی یعنی جناب حقلک اثرلری
ترک ایدر. الوهیتک ذاته فکری ربط وارکا
انتظار دیمک اولان استغراقده کی ربانی جلوه،
مخپله نك واعصابک واهی بر جنبشی دره
تجسمی: فردله برلکده الوهیتک زوال
وانکشافندن عبارتدر. «فانی الله» دیمک
نفس والوهیتی «رحمت الهیه» نك اثرلری
ترک ايله بودانک توسیه ایتدیکمی مطلق هرچه
د: شمدکن باشقا برشی دیکلدر. حالبوکه
حقیق مرشدک هدفی بو دیکلدر. خلقتک
جهدی «بقا بالنفس» غایبی استهداف
ایدیور کی کورونور. «بنا علیه وفانی»
الله نك حقیق معنای، الوهیه انقلاب یعنی
نفسک ابدی بقاسنی تأمیندر. ماده عالمده
امکانی کورومین بو امتدادی شعور
عالمده ایقاعه چالیشوروز. شخصاً کندیمز
بویله برسرمدیته انقلاب ایتش حس ایتدیکمز
زمان، بزده بحس و بوهی یارانان قوتک
ینه کندیمز اولدوغه شاهد اولوروز. زیرا
ایچمزده ادیت آریان فانی بر جوجوق واردرکه
ایدیتک تمتع اولدوغی بیلدیکمی حالده بویله
بر محالک تصورندن بیله محظوظ اولوروز.
حالبوکه روحلرینک سسینی بر آز داه
یا قیندن دیکله بیللرک اعلا لیلرک بزی
اصل یاسه گرفتار ایدن قورقوتان، تعذیب
ایدن و للهی بوتون علوی و مقدس صمدانی ايله
طایفه لغزله مانع اولان بو ادیت حس در.

کناری اولمایان بر بحر محضک روحه الفای ایتدیکمی
حس، مهابت و خشیتدر و نظر اژده کی تجلیسی
ایسه محشتم رظمک ایقاع ایتدیکمی کورلکدر.
ساحلی کور دیکمز بر عیان ایسه، ایسته دیکمی
قادار دالغالی اولسون، روحوزی امنیت
وسلامت حسله ایشاع ایدر، کوزلر مزده
وضوح، نك ونور ايله ششمه لایر. انسان
کندیسینی، کندی سلامت بویله برکنارده
آریا حنی زده، کندی کندیمزده، کندی
مقدس عزتمزده ادیت صایقه لاروز. ایشه
درویشلک، افکنک یلکک، سربلکک،
وجودیه حیلکک، خلاصه روحانی اسلرک
اک ایچمه نقطه سی بودر. مسئله الوهیه
انقلاب و للهک دیداری کورمک دیکلدر.
مسئله کندی شعور بزه یان باغی قالمق و شویانک
مادی علاقه لردن یعنی هاش و معیشت در دین
بر آن فارغ اولوب کندی شخصی موجود بیزه
دائر صمیمی بر قاع ایتدیکدن یعنی کندی
کندیمز کورمک بیکدن عبارتدر فی الحقیقه
آنجاق بوسورته ماده زور تزلزل بر شعور
اولدوغی اکلاروز. یوقسانه بوت کوری،
ماده بصوت کوزی، موجودیه ایمان ایتدیکمز
«ذات کبریا» به واصل اولاماز اولدوغی
تقدیرده الوهیتک قدر و حیثیتی توتوله بییت
و برمش یعنی کندیمز الوهیت مرتبه نه
چیقارمش اولوروز. زیرا، نفس یا تماماً
و فوقک دائرته داخلنده و یا ماکار خنده
اولان بر ذات ذوالجلال، ایتدک و تزی و
احتیاج، بواندیشه و بو آرزودن آنجاق
مادی علملر قورنار بیلیر. علمک واصل
اولاجی نقطه سی ایسه هنوز کسدرمه یز.
فقط الله بایچین مجهولیت اوبله بر استغنا به دلات
ایدر که بواستغنا نه تزی کورمه یز و نه
کندیسینی کورتمه یز احتیاج عرض ایتدک.
اسکی فلسفه فوکلر متادیا الهی اراده یز
عطف ایتدکری و بیگ تورلوت و بللرله نهایت
سلب ایتدکری و یا انسانککه بکره دتدکری
مطلق مختاریت بر قیومک ادراکی - احسنه
داخل اولور اولماز قسیتی و فعال لایرید
اولوشندن سرحکمتی قایب ایدر.
برواده تکرار بر نقطه سی خاطر لاتمی
ایجاب ایدیور: شو افاده لره الله وار
ویا خود یوق دیمش اولما بوزر. شونی دیمک

ایسته بورژک: ایکی چو جوق یکدیگره
 نکمی، جیفتمی اوینارلر، الارندن برینک
 ایچنه هیچ بر شی قومادینی حلاله مخطاطی
 داتما اولنده برشی وار ایمنددر. بنامه
 علیه یا تک ویا جفت دیر. ال آجیلجه
 بوشانی کورولور؛ و یاخود تک دیرده
 جفت جیقار؛ و یاخود بر شی یوق دیرده
 وار اولور؛ یاخودده تصادفاً دوغرونی
 سوله ییورر. الوهیتک سرینه قارشو وضعیمز
 بو چو جوق تک وضعیتی کیدر. الهی بز
 آدار وایتهرز. کندینی ایسته مدیکمز
 زمانلرده چوقدر. ذاتمو خودیشلری بالکر
 آلهسه حصر ایشش بولونانلر یا مجذوب
 ویا مجنوندرلر. اولر برصف خلق مجبوی
 اولسار بیلر. عقل سلیم، ک و آلهلک
 معلومون دیرلر. زیرا جناب حق هیچ بر
 قولک سبجانی نعمتلرندن محروم قالار
 الهی نفسه وجودنی وقف ایتمی ایسته
 بهلک قادر خودیسنده اوله ماز. جناب
 حق هر هانکی بر فرده کندینی، دیرمک
 ایچون عشق و محبتی افاضه ایتمیکی کون
 الوهیتی قایب ایدر. و انسان الهک وسعت
 و مجردی حضورنده ناصل برأت و کیمک
 بازچاسی، ناصل نفسه محکوم رسفیل ماده
 اولدنی ادرک ایدرک الوهیتی خاطر و خیاله
 کتیرمکدن تأدب ایتمه لیدر.

بز افقرله قادر سالانان بر بحر
 محیطی کوزلرمله درآغوش ایدر ییلر.
 حالسولکه اونی تحریک ایدن روزکاری
 کورمکدن عاجز. و بوتون بو معانی
 سالایان روزکار ایسه سالادینی بو عظیم
 کنیشلکه رغماً بز یرمزدن قییمیلد ناماز.
 بوتون بو هولناک حادثلر، بوتون بو خلقت
 میلی بر سطحده قایمندن عبارتدر. بز بو
 جریانک اوزرنده بر سامان چوی کبی بژک،
 بز کونورن عمومی سبلده بوتون دیکرمو جودلر
 کبی هیچ باطلدان بالکر شکل و وضعیمز
 دیکشدره دیکشدره آقار کیدهرز. سامان
 کندینی کونورن صودن؛ صو، اوزرنده
 قایدینی میلی سطحندن؛ بو سطح صیرتند

آقوب کیدنلردن خبردار دیکلدر. بو
 عالمشمول جهل ایچنده بر عایم اولان الله
 موجود ایسه اونده آنجاق کندینی ییلر.
 بنامه علیه، هرشی کندی عللک خافی
 و هرکس کندی کائناتک ربی اولمی در.
 مسکین و خودیسنده بر صوفنا، بر پاپاس،
 بر شیخ، بر مرید ذهنیتله دوشونورسه ک
 خطا ایدر، هدر اولور. اک بویوک عبادت
 الوهیتدن استغفار. بزم استغفار، الهی
 کالی اقام ایدر و هرشیدن مستغنی اولان
 مطلق بر الوهیتک وجودنی اثبات ایدر.
 مسئله بو نقطه کنگجه: عالم حادثدر ویا
 دیکلدر. الله حالا مخلوقارله مشغولدر ویا
 دیکلدر، نوعندن مطالعه لک قیمتی قالماز. بز
 نه لاقید بر الله، نه دمغور و متکبر بر معبوده
 نه. عالم وساکن بر خالق دوشونم بورزه.
 بونلرک هیچ برینشی، بونلرک عکسلی نه ده
 دوشونم بورزه. کندینی دوشونم دیکمز
 ایچینه واردر، دیمک ایسته میوز؛ موجوددر
 ویا دیکلدر، موجود اولایلیر ویا اولاماز،
 فلان شیرلی یار ویا یایاماز... بونلردن بزه
 نه؛ بز ایچنده یاشایغمز و کندیمری ترکیب
 ایتدیکمی سبلدیکمز شوچامور علانده روح
 و اخلاقیمزنی تصفه احتیاجنده ایکن بز یو
 عالم کیم کونوردی دییه دوشونمکده بر فائده
 اولاماز. برکون بودایه، بر راهب کلدرک؛
 «عالم ابدی میدر؟ زمانله محسوس میدر؟ عالم
 نامتناهی میدر، دیکلمیدر، صوکی وارمی
 یوقی؟ بودا اولدکن سوکرا یاشایاجقمی،
 یاشایاجقمی؟» نوعندن نیروانانک ماهیتی
 آقلاقم ایستین غایت آجیق و واضح بر
 معبرلرک لاماده برشی. [دوندینداق دونه کک:]
 قاج سؤال صومش. بودا راهبه: «شو
 لحظهدن اول سکا نه سوله دم راهب؟ کل
 بنم تلیم اول، عالم ابدی دیلمی، حیات
 جسمک عینی می غیری می، اولدکن سوکرا
 حیات وارمی یوقی... ایل بوتون بو مسئله لری
 سکا اوکره تم دیدمی؟ دییه صورار. راهب
 «خایر دیمک» دیر. بودا: «یاخود بو
 سنک بکاسور دینک سؤاللری سن بکا اوکره ت
 دیدمی، دییه تکرار صورار. راهب ینه:

«خایر» دیر. بونک اوزرینه بودا سوزینه
 شویله دوام ایدر: «زه رلی اوقرله یارالانش
 بر یارالینک اقربا و تعاقباتی حاذق بر طیب
 جاغیرم ایسته دیک وقت حاستان بنی وور انک
 درت صنف اهالیدن هانکیسی اولدنی اوکره.
 نمدن، یارالیمی دوشونک ایستهم، و یاخود بن
 بنی وور انک اسمنی، عالمه سنی، بویونی،
 بوسونی و بنی هانکی سلاخله ووردنی
 اوکره نمدکجه یارالیمی دوشونمک ایستهم
 دیسه بدی نه اولوردی؟ طبیعتله مجروح
 یارالری ایچنده تولور کیدردی، دیکلی؟
 شیمدی نیچین بودا صوردنک سؤاللرجه اب
 ویرمه یور آکلا یورمیسک؟ چونکه بو
 مسئله لک معرفتی قدسیت طریقده هیچ
 بر ترقی به مدار اولماز. نه روح سکوتنه،
 نه ده ربانی الهامه و نه ده ابدی خلاصه یاردیم
 ایدر. بویاشلره یارامایان شی، اضطرابک
 حقیقی، اضطرابک منشائی، اضطرابک
 انقطاعی و بونک ایچین ایجاب ایدن طریق
 بیلیمکدن عبارتدر. بنم طرفدن اظهار الهام
 ایدیلشم وایدیلر بهلک وایدیلر بیلشم اولان
 وایدیلر می لازم کن حقیقتلر بونلرده [۱] بودانک
 صریدلرندن کور بر قناعت بکله دیکمی بو مسئله لر

[۱] «آرافدوسک-سلطنتی-اشانده-استانبول
 یاپاسلرندن Thologale [لوغوماقوس
 Logomacos] قاقاسیا طر فزنده محمولدار
 بر قطعه کیدر. اوراده بنی اوقی و بنش
 قیزله اقربا و اوشاقارله، قیرانه بر بکن سوکرا
 الهه جدو شاییدن [دوندینداق Dondindac]
 اسمنده صاف بر اختیاره راست کابرو آرنده
 شویله بر مکله جریان ایدر:

لوغوماقوس — آئی پش برست! اوراده
 نه یاییورسک. بوتانلی اولدیکه نظر آ محقق
 پش برست اولاجسک دیکلی؟ [بمعنای باربار
 لسانکه نه میملر اوب دور و دورسک سوله ککا...
 دوندینداق — الهک قولاقلری ایچین
 هرلسان مساوی در. بز الله جد اتمکده بز،
 دعا اتمکده بز.

ل — [کندی کندنه] طرفزدن توبیر
 ایدیلرین بر وحشی عالمه سنک الهه دعا ایدیشی
 خفیه طارک لاماده برشی. [دوندینداق دونه کک:]
 دیک سن علم حالکی بیلورسک. الهه نه ایچین
 عبادت ایدبورسک؟

د — ماملکدک صاحب اولان حق تعالی به
 عبادت واجبدده اولک ایچین...
 ل — [کندی کندنه]: بر باد یار ایچین

بوکوند عینی صورت هیچ بر شینهارامان.
اصل مسئله اضطرار بجز کالقامی چاره نه بقدر.
ودائمشو کا ناغالیدر که زیانته سکه کده،
ایسته مسمه کده، او بزه زمان زمان سانج
اولاجقدر، اکر بو کندی کندینه سنوح
ایدن یارائیلش معبودی، کافی رمکافات

بو جواب فنا دکیل. [چهار] یکی اوند
نه ایسته یورسک؟

د — بنی محظوظ ایدن الهی نعمتارنه وحنی
بی مضطرب ایدن فاعلارنه شکران ایدیورم.
وکنیدندن هیچ برشی ایسته میورم. زیرا،
او بزه نه لازم اولدینی یکن افی بیلیر. اساساً
قومشوم باغمور ایسترن کن ای بر هوا ایسته.
مکدن حذر ایدرم...

ل — .... یکن اعلا ای باربار! سکا
بر الهک موجود اولدینی کم سوله دی؟

د — تکمیل طبیعت.
ل — بو کافی دکیلر. الله حقده ناصل

بر فکره صاحبک؟
د — بن خالق و صاحبدر. ایلک یایارسام
بنی تلطف ایدر، وفاق یایارسم. بنی تجزیه

ایده چکدر.
ل — بونلر صاحبان صابان شیر... اساسه

کلم. الله نامتایمیدر؟
د — دیدیککی آکلما یورم...

ل — وحشی حیوان! آلهک بر مکافی
وارمیدر؟ یوقسا مکاندن نتره میدر. ویاخوده

برده میدر؟
د — بر شی بیلیم، ناصل ایسترسک

اوله اولسون.
ل — جاهل هیچ بر زمان موجود اولماش

اولان بر شی وجود و بر بیلیری؟ بر باستونک
ایکی اویس یوقی در؟ کلچکی، حال کی کوره بیلیری؟

وجودی عمدندن خلق ایچین نه یار؟ موجودی
عمدوم ایتک ایچین نه یار؟

د — بن بونلری دوشو عدم بیلیم...
ل — نه بودالاق... اوله ایسه بر آزادها

آشانی ایتیم. ماده ابدی اولابیلیری؟ یاری یوقی
اولسون سوله دوست...

د — ماده نیک بوتون بر ایدتمه موجود
اولوب اولما ییچن نه لازم. بن ایدیا موجود

اولاچ دکیل... الله، دایما تم ایدمدر. و
بکا عدالت فکرینی و بر میدر بن دایما اولی تعجب

ایده حکم، بن هیچ بر وقت فیلسوف اولقی
ایستیم... انسان اولقی ایسترم...

ل — بو طاش قاقالیله اوغراشیق آما
زورشی!... هادی اونکدر بر سوپوده کیدم.

آله نه در؟
د — بن حکمدارم، حاکم، پدرم...

تلقی ایدرسک صوصیق ایجاب ایدر. حالبر که
اوندن قاجق، اونی کندیمزدن نوزا قلاشدر بر مق،
او کایا فاشمقدن داهاخیرلی، نافقدر. زیرا،
بو نوع سانجه لک ظهور و انکشاف زمانلری
عجز و الماسایدی حقیقته اها قدرته ایمان
ایدردک الوهیتک عمتای دولودران، عجز

ل — بن سوردنیشی اود کیدر. اونک
ماهیچی نه در دیورم؟

د — قادر و خیرکار و وجود...
ل — فقط روحانی میدر، جسمانی میدر؟

د — بن اونی نه بیلیم؟
ل — سن داهای بر روحک نه اولدینی

بیلیم یورمیک؟
د — حتی اکا وفاق بر کله سنی بیلیم یورم.

هم او بتم نه ایسته یارار؟... اونی بیلیمک داهای
عادل اولاجم. داهای بر فوجا، داهای بر

یابا، داهای بر افندی، داهای بر اولنداشی
اولاجم؟

ل — بر روحک نه اولدوغی مطلق سورتده
سکا اوکره نیک لازم... دیکله:

روح، روح، روح... یوق یوق یوق
سکا باشقا برکون سوله یچکم...

د — فورقارم کن بکا اونک اولدینی
سوله یچکمک... فقط سزهده بن بر سؤال

سوزمقغه مساعد ایدیک. بن و قتیله سزک
میدر کزدن برنی کورمدم. سز نه ایچین

آلهی یووک بر ساقاله تصور ایدیورسکر؟
ل — بو یچ مشکل بر مشله در. بونک

ایچین داهای اول بیلیمه بن لازم کان مشله لروار...
د — سنک و بر جکم. معلومی آلاادن

اول، برکون باشه کلش اولان بر شیشی
سکا آکلما قلم لازمدر: «بایچه مک برکوشه سنده

بر قولیه یافندن کلوردم. بر مایس یوچکی
ایله برکده تریم ایدن برکوشه یکن سسی ایشیندم.

برکوشه یکن دیوردی که: «ایسته کوزل بر
فایرقا... بولمازنی وجوده کترین حق یکن

قدرتی برکوشه یکن اولاجقدر» دیگر ی جواب
و بر یوردی: «آلای ایدیورسک... بونک

صاحب و معاری دها صاحبی برمایس یوچکی در»
او وقتدن بری بن مناقشه ایغمه به قطعاً قرار

وردم...
Dictionnaire Philosophique; Voltaire

وونلرک استایل کیتیفه لردن برده محفوظ
دیدیک بو مکاله بو موضوعه دائر سوله نیش

وسوله نه چک سوزلرک هپسین خلاصه ایدن مستیزی
و قطعین بر روحی طاشیور. بو مقاله درده موضوعن

خارجی عند ایدره که بحث ایتمه دیکر آلهک اجتماعی
منشأ یی و زوالی انسانیتک و همنی نه کوزل افاده

ایدیور.

و ضعفه کوز یاشلری در، تسلی و امید لیدر.
نتیجه:

نه بر الوهیتک امکاتی دوشو غمی یز. نه در
اوکار امتناع اضافه ایتمی یز الکر شو محققدر که

هر کس بر جشید الله تصور ایدر. هر کسک اللهی
کندی سوله وازمانته نسبه موجوددر. «آله نیک

دیدیک کی انسانلرک وجودی الیهلرک بره سی
در [۱] و قتیله بر تعلیقات در سده هپسین اعظمی اون

یاشنده اولان برکوک صنف طلبه سندن الهک
رسمی ایستیم. بکابلا برده کیمیی اور و جکم

کی برشی، کیمیی بر مستطیل، و کیمیی بر قوله
و کیمیی بر دائره، و یاخوده قوجامان برکوز رسم

ایستیلر. بو کونده مختلف قولرک اللهی بو جوه
جوقلرک رسملرندن داهافر قلی شلرد کیدر.

ناکوچو کدری ذهنی یی، قابیلر می
قارما قاریشیق ایدن بر توفیق لره انسانیت حاسنا

و پریشان بر حاله کلدرد. بر اقامه هر کس کندی
عالمک اللهیه طاپسین. زیرا هر کسک مقصدی عینی

شیدر. و وحلر اراسنده یالکر کندی بقا
و تحقیق ایچین جهد ایدن بر کیزلی مسابقه

واردرد. بونی، کیمیی ماده عالمده، کیمیی
معنویات ساحه سنده آراد و کیمیی یالکر

کندی نفسنک الهام و حسیله اکتفا ایدر.
بزه یز قاریشمایان بر الله قاریشمایالم.

و ممکن اولور سوانی کندی ایشمزهده قاربشد.
برمایالم آنجاچ بر صورتی الهی قدرتک عظمت

و علویتی اثبات ایدن بر مزیت یاقوت قازانیر،
مثبت علم و علمچی، مجهول لره اوغراشماز

وده مو قراتیک برادار نیک یکنه وصفی لادینی
اولوشی در. بوتون بونلر، نه الهی سزلی ونده

دینیزلک دیمکدر بلکه دنیوی ایشلره، اخروی
قوتلری قاریشدر بر مقدن جیکتمک دیمکدر.

جمل ستا

Les systèmes des Beaux-arts: Alain

